

הרב אפרים קירשנבויים

רב קהילת פני שמואל רמת בית שמש

בירור הלכה בענין טומאת כתמים

על דבר אשה שרואה במשך יום או יומים הרבה כתמים, היינו שאינה רואה דם יוצא מגופה, אבל כל כמה זמן מוצאת כתם נוסף, עד שמבינה שאם כשתצטרך לנקביה ותיכנס לשרותים, תמצא עוד כתם. תופעה זו מצויה במניקות ומצויה מאוד באלו שבתקופת ההנקה לוקחות כדורים למניעת הריון. והשאלה היא האם במצב זה יש הקולות של כתמים, היינו להקל בפחות מכגריס, נמצא על דבר שאינו מקבל טומאה או על בגד צבוע.

הנה זה מכבר שמעתי מרבתי בעלי הוראה שבכגון דא ליכא הקולא של כתמים ודינה כרואה. וכן מהגר"ד פיינשטיין שליט"א מארה"ב שמעתי שאם אין זה מ"פוליס", הרי היא מרמה את עצמה ובודאי היא נדה והלא יש נשים שזו צורת ראייתם.

והיות ויש קלא דלא פסיק שישנם המקילים בזה ומורים אוצר החכמה 34893 ללבוש צבעונים עד שיעבור זעם, יש לבאר למה אינו כן.

א. הנה במתני' נדה דף נ"ח: אמר רבי עקיבא שיש חילוק בין ראיית דם לכתם. ובפשטות כוונתו לדם הבא בהרגשה לעומת מציאת כתם בלי שהרגישה. ולכן טרחו האחרונים ליישב מה חידש שמואל בריש פרקין שם דכל שלא הרגישה טהורה על כל פנים מן התורה. יהיה איך שיהיה הדרך המחווה להבחין בין טומאה מן התורה לכתמים דרבנן היתה אם הרגישה או לא. [והסדרי טהרה סימן ק"צ סקצ"ג ד"ה וטרם אכלה, הוסיף לחקור דאולי מן התורה אין דין הרגשה בעצם, ולדבריו בנידון דידן בפשטות אין מקום לדון לקולא כלל].

אולם כבר עמדו האחרונים אהא דעכשיו אין מרגישות פתיחת פי המקור [עיין דרכי תשובה סימן קפ"ג סק"ו] ולכן נלאו חכמי הדורות* לבאר טעם שטמאות אף עכשיו מן התורה, כי אכן כן מקובל מכל זקני ההוראה אשר מפיהם אנו חייין כי גם היום כל שרואה כדרך אורח הנשים, טמאה מן התורה וכל זה מן המפורסמות.

ועל כל פנים נמצא שאיבדנו את הדרך הפשוטה להבחין בין טומאה מן התורה לכתמים מדרבנן. ויש בזה מבוכה רבתי לכל העוסקים בזה וכידוע**.

* עיין פרדס רמונים בפתחי נדה בסופו, ערוך השלחן סימן קפ"ג סס"א, אגרות משה יו"ד חלק ד' סימן י"ז אות י"ב וקובץ תשובות חלק א' סימן פ"ד.

** ועיין ספר הלכות נדה [באנגלית, להרב שמעון איידר זצ"ל] פרק א' הערה קג שכתב "שמעתי מפי הגרמ"פ שליט"א דאף שנוהגים להקל בכתם על בגד צבוע מ"מ אם יש כ"כ דם על הבגד

כדי להקל בכל זאת בכתמים בקולות שנאמרו בהם, פשוט שזה רק בכתם שהאשה מוצאת כדרך שמתואר בפרק הרואה כתם וטור ושלחן ערוך סימן ק"צ. ויפה הגדיר זאת אחד מזקני ההוראה הגאון רבי חנוך פאדווא זצ"ל בשו"ת חשב האפוד חלק ג' סימן צ"ט בשם זקני המורים בירושלם שמכנים היו כתם כ"דבר שנמצא". ועל אף שלישנא דמתני' היא "הרואה כתם", כל המעיין יראה שרק על דבר הנמצא סובבים כל דברי הגמרא והפוסקים***.

ולכן פשוט שבנידון הנ"ל שהאשה מבינה [ולא רק חוששת] שהכתם יופיע, אין מקום להקל, כי יצא מכלל "דבר הנמצא" ונכנס לכלל ראיית דם.

ועל אף שיש לעיין אם טמאה מן התורה [ותליא אולי בביאור הא דטמאות היום מן התורה אף שאומרות שאין מרגישות וכנ"ל], מכל מקום הקולות של כתמים ודאי ליתנהו וכרואה בלי הרגשה.

ב. עיין כסף משנה ריש פרק ט' מהלכות איסורי ביאה והט"ז ריש סימן ק"צ סק"ב מה שהקשו דבכל כתם איכא ספק ספיקא, ומבואר שנקטו שבכתמים יש מקום לומר שבא מעלמא ועיין בסדרי טהרה הנ"ל, ולפי זה בנידון הנ"ל ודאי צריכים להחמיר.

אולם החוות דעת בסימן ק"צ סק"ב וסק"ח נקט דבכלל כתמים אף היכא דליכא ספק כלל דאימור מעלמא או שמא אינו דם אלא צבע [ועיין גם סדרי טהרה סימן ק"צ סק"ו] שמקילים בכתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה או על בגד צבוע גם בודאי מגופה]. אולם גם לדבריו אין מקום להקל וכדיבואר.

הנה ידועה שיטת החוות דעת סימן קצ"ו סק"ג דדם שלא בהרגשה סותר בז' נקיים, ומכל מקום כתם אינו סותר [מן התורה] מכח דרשה דדם ולא כתם, עיין שם. וצריך להבין כיון ששיטתו שאף אי ליכא למימר אימור מעלמא, בכל זאת שם כתם עלה, מאי שנא כתם מראייה בלא הרגשה.

ומבואר שהוא באופן המציאה, דבראתה, הידיעה שהדם ממנה היא ידיעה חושית, מה שאין כן באופן שלא ראתה אלא מצאה על בשרה או בגדה, התם מה דהוי ודאי מגופה אינו מחמת ידיעה חושית, אלא כיון שבצפור לא נתעסקה ובשוק של טבחים לא עברה וכלשון הגמרא בדף ג. [והובא שם בחוות דעת סימן ק"צ סק"ב הנ"ל], אמנם הוי ודאי מגופה, אבל לא בידיעה חושית אלא בדרך הוכחה וכל כהאי גוונא שם כתם עלה והוי בכלל הדרשה דדם ולא כתם. [ועיין כעין זה בשו"ת דברי חיים חלק א' סימן ל"ז].

שלפי ראות עיני המורה א"א לבא בלא הרגשה יש להחמיר. ועיין בקובץ תשובות שם על כתם הנמצא על תחבושת. ועיין שיעורי שבט הלוי סימן ק"ץ ס"א סק"ב לגבי זיבת דבר לח וכתמי לילה בזמנינו כיון שקשה להבחין אם באו בהרגשה או לא. ומכל זה כל שכן לנידון דידן. *** ואולי זהו פשר הדברים שהביא בשו"ת חשב האפוד חלק ב' סימן ע"ה "זכיתי לשמש את הגאונים זקני הוראה שבירושלים עיה"ק ולא שמעתי מעולם שיקל מי שהוא לזון דין כתם בדם הנמצא בקינוח...". ויש חולקים על זה ואכ"מ.

ונמצינו למדים שכל שהא דהוי ודאי מגופה הוא על ידי ידיעה חושית, לאו שם כתם עלה ואינו בכלל קולות של כתמים. ויש ללמוד מזה לנידון דידן.

ג. ידוע שנחלקו זקני ההוראה אם כאשר מוצאת כתם באופן דאית ביה קולא דכתמים, אם מכל מקום חייבת לבדוק שמא יש בבית החיצון דם.

אולם נראה פשוט דגם למקילים אין זה אלא באופן שאינו ברור שתמצא דם, אולם באופן דאנן סהדי דאיכא דם בבית החיצון, מי התיר להעלים עין מזה.

ועיין מה שכתב הרמב"ם ריש פרק ט' מהלכות איסורי ביאה "ואם לא הרגישה ובדקה ומצאה הדם לפניו בפרוזדור הרי זה בחזקת שבא בהרגשה". אולם יש מגדולי האחרונים שפירשו כוונתו דמשום הבדיקה חיישין להרגשה ואם כן אין להכריח מזה לענינינו דטמאה מן התורה.

סוף דבר נראה מכל הלין טעמי שאין להקל בזה כלל.

הדברים הנ"ל ברורים אצלי זה מכבר ופשוט הוא כפי הנתבאר במאמר הנ"ל

עזריאל אויערבך

הדברים פשוטים והוא פירצה גדולה ד' ירחם והמקום יגדור פירצותינו במהרה

נתן הכהן קופשיץ

ראיתי את הדברים דלעיל ויש לדון במו"מ של הלכה מ"מ להלכה למעשה הדברים נכונים ואמיתיים וכן הורה מו"ר הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל ולא היה ניחא ליה הלובשים שחורים שאין יכולים לראות כלל את הדם הבא מגופה באופן ודאי. ויש להודיע כן ברבים

וע"ז באתי עה"ח

משה שאול קליין

הגדרת הגר"ח פאדווא זצ"ל מאירת עיניים, דכל שאינו בגדר מציאה הרי זה בגדר ראייה, וממילא כמשנ"ת.

מנחם מנדל פוקס

קבלנו מרבותינו שכתם כגודל שש גריסים בערך דינו כראייה לכל דבר (ונשים הלובשות שחורים כדי למנוע טומאת כתמים ייתכן ומתעלמות מטומאה גמורה)

גם ברור שבתקופה שאשה רגילה בכתמים גם אם לא נטמאת, עליהם לפרוש מחשש שמא תראה מ"ת ונמצא שנכשלו ח"ו בפשיעה.

יצחק ברקוביץ